

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Quindecim Amoris caussæ in specie, ex Aristotele. Capvt XIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

dius, & superfluens luminis diffusio, omnem, quæ supra, & intra mundum est mentem, sua plenitudine illustrans. Hoc igitur nos primum, ad boni cognitionem, intelligentiamque promouet, deinde etiam ad amorem suis quadammodo facibus irritat.

Tertio. Conciliatrix est amoris similitudo, & ingens ad vincendas, simulque retinendas memnes incitamentum. Similia quippe gaudent similibus, & Simia, Simiæ, Graculus Graculo iucundissimus, vel, ut est in veteri prouerbio.

Τῆτις μὲν τῆτι γιφίλῳ, μὲν μὲν ἴ μὲν μὲν.

quod Ouidius expressit his versibus.

Scilicet ingenij aliqua est concordia iunctis,
Et seruat studij fœdera quisque sui.
Rusticus agricolam, miles fera bella gerontem.

Rectorem dubia nauis a puppis amat.

Quarto. Vetus amatorium afferitur à Seneca, sine medicamento, sine herba, sine vilius veneficæ carmine. Si via amari amn. Et vere, precium amoris accommodatissimum, est amor, nullumque videtur adeo rigidum, & feroc ingratum, quod amoris illecebra non pelliciat ad redamandum. Contingit tamen nonnunquam, vel naturæ arrogancia, vel arcana quadam antiparbia, vel vitiosi amoris corruptela, qui lucram quandam, & discrimen appetit, ut homines, quos vident ad amandum procliuus, minime redament, quinimò eorum magis amore capiuntur, qui minus amori respondent, secundum vulgatum Ausonij versum.

Hanc volo, quæ non vult, il am quæ vult ego nolo.

Hæc ferme sunt præcipuæ amoris causæ, quas enucleatus persequutus Aristoteles, in quindecim genera diuidit.

Quindecim Amoris causæ in specie, ex Aristotele.

CAPVT XIX.

Prima, est beneficentia, vel benefica voluntas, amant enim omnes eos, qui benefecerunt, aut quos putant velle benefacere. Quæ affectio, tam naturalis est, ut ipsis belluarum ingenijs coaluerit.

Secunda, habere res communes, de iisdem lætari, in iisdem periclitari; simul in societatem laboris, simul in prætorum, & fructuum contubernium venire.

Tertia, est iustitia, amant enim iustos, & innocentes, quales sunt, qui non ex aliorum damnis viuunt, sed honestis artibus, suaque sibi industria victum comparant.

Quarta, esse bonum, & integra fama. Talibus eum volunt omnes amici fieri, quum & ipsi improbi amant hoc specioso gloriæ, amicitia titulo, rerum suarum infamiam tegere.

Quinta, non aduersari. Itaque amant, in communi vita, & consuetudine, affabiles, qui neque sunt exprobratores beneficiorum, neque vitiorum censores. Qui etiam minime obseruant, qui non maledicunt, irascentibus non aduersantur, aut si irati fuerint, facillimè conciliantur.

Sexta, studiosè se gerere. Amant enim omnes bene affectos, qui admittuntur, qui fauent, qui insigni beneuolentia prosequuntur, cum omnes amari, & suspici lubentèr velint.

Septima similitudo, amant quippe similes, & eadem proficentes si non impediunt, neque ex eodem sit vita. Et si enim similitudo per se pariat amorem, tamen propter aliquod impedimentum gloriæ, vel lucri, gignit indignationem, & inuidiam, iuxta Hæliodi dictum.

Καὶ κεραμὸς κεραμῶν κοῦτος, καὶ τέκτων τέκτων καὶ πτωχὸς πτωχῶ φρονεῖ, καὶ αἰδοῦς αἰδοῦσιν.

Octaua, familiaritas, amant enim apud quos, sic se habent, ut non afficiantur metu, nec pudore, maxime in his, quæ sunt ad opinionem: Alia enim ad veritatem turpia sunt, quæ nemo vnquam probus admiserit. Alia sunt ad opinionem, quæ potest, sine culpa, quilibet facere.

Nonâ. Nimia reuerentia, nam amant etiam eos, apud quos pudore afficiuntur, eorum qui sunt πρὸς ἀλλήλους, propter eam, quam aduersus ipsos habent obseruationem.

Decima, æmulatio, aut enim amant eos, aut ijs amici esse volunt, quibus, cum de amore concertant, & quorum æmulationem appetunt, & non inuidiam.

Vnde

Vndecima, Procuratio bonorum. Nam amant eos, quibus bona procurarent, nisi in ipsos maiora mala redundarent.

Duodecima, benevolentia fidelis. Volunt enim amici esse ijs, qui amant, similiter absentes, & praesentes, ac etiam mortuos.

Decima tertia, nulla fictio. Itaque amant eos, qui non fingunt apud ipsos: Tales autem sunt, sua ipsorum vitia dicentes.

Decima quarta, nullus metus. Amant enim non metuendos, ideoque, qui popularitatis studuerunt Principes, libenter audiunt, quod de Theodorico dixit Sidonius, *timet timeri*.

Decima quinta, fiducia. Amamus enim ipsos, quibus confidimus.

De effectu, & usu huiusce affectus.

Amar & benevolentia oratori necessaria.

Fulmineus est hic affectus, sed blandè fulminat, & intimas auditorum mentes, sensusque peruadit. Hanc vnam machinam, si nactus est orator, Helepolin quandam nactus est, qua sine violentia, sine strepitu, sine vlllo tumultu in animos possit inuadere. Si contra labore odio, flagret inuidia, & multitudinis oculis sit inuisus, nulla sunt ingenij, & eloquenti praesidia, quae satis cum fortunare, atque corroborare possint. Quid igitur faciet, & quem in usum hanc de amore tractationem conferet? Primum, opinor dabit operam, vt amicos, & beneuolos eos habeat, apud quos agat? Sed nō inanibus verborum illecebris, & mellitis, (vt ait ille globulis) paratur benevolentia, imò apud viros graues, & sinceros, his artibus male audit amicitia. Vt sanctimonia, virtute, sapientia, bonitate, ceterisque praesidijs excitari, corroborarique amores oportet. Quod luculente docet D. Ambrosius.

Ambros. lib. 2. de offic. c. 7. Nihil tam utile, quam diligere.

Primum, inquit, nouerimus, nihil tam utile, quam diligere: nihil tam inutile, quam non amari. Popularis enim, & grata est omnibus bonitas, nihilque, quod tam facile illabatur humanis sensibus. Ea si mansuetudinae morum, ac facilitate animi, moderatione praecipui, & affabilitate sermonis, verborumque honore, patienti quoque sermonum vice, modestiaeque adiuetur gratia, incredibile quantum procedit, ad cumulum dilectionis. Iam, si quis consilio, usu, ministerio, officijs popularem comprehendat gratiam, aut quis periculum suum, pro vniuersa

plebe offerat, non est dubium, quin tantum caritatis in eum à plebe refundatur, vt populus, salutem eius, & gratiam sibi praeferat. Hae sunt amatoriae potentissima, quae oratores persæpe de se, cum suauitate tamen modestiae, & liberius de ijs, quos in iudicijs tuentur, commemorare solent, & hae de humano amore.

In sacris concionibus, aliae diuini amoris faces, alia incitamenta, & fomenta quaerenda sunt, quibus pleni sunt libri, & sapientum voces. Imò mundus, quantumcunque est, ingens quoddam volumen est, in quo, quot res videntur, tot leguntur characteres, qui diuinam sapientiam, & bonitatem, expressis verbis commendant, & ad redamandum prouocant. Neque verus, piusque amator, res creatas ob aliam causam diligit, quam quia creatoris Dei, quem amat, vel imagines sunt, vel vmbrae, & quanto similiores apparent, tanto magis admiratur, & laudat. Nunquam deest excitandi amoris campus ei, qui Dei insinuat virtutes, & profusissima in humanum genus beneficia expendit. Veruntamen, nisi radius caelestis luminis, an mos ad praesentis illius doctrinae satus accipiendus comparari, nullius quicquam valebit oratio.

Alius praeterea usus est in remissione, cui videlicet, aut amor nimis acer temperandus est, aut etiam prauus è corde, & modullis euellendus. Hoc opus, hie labor est, cum valentissima quippe belua luctandum, apud quam, saepe tantum valent periciae Philosophiaratione, quantum apud coecum colores. Bene tamen in hac re praecipiant sapientes, cogitationes amantium alio tradendas, & usus, ac consuetudinis remissionem vim amoris intemperantis esse infringendam. Vt enim rei dilectae praesentia, quasi fonte, sustentatur amor, sic vbi ista ex oculis crepta est, & alij iam curis animus affluuit, languescunt quotidie desideriorum faces, & paulatim extinguuntur. Plerumque etiam ipsa satietate obruitur cupiditas, & vehementissimis voluptatibus, victimum irrepit fastidium. Quò fit, vt viri prudentes, etiam honestas amicitias temperent, ne cum actiores fuerint, & assidua consuetudine satiatæ, atque oppletæ, facilius intepescant. Iuuerit etiam, rei intemperanter dilectæ vitia, & deformitates, ob oculos amantis ponere: Cum enim omnes, in amore pulchrum, bonumque appetant, in quo varijs quasi spectris, & fig-nea-

Diuini amoris excitandi ratio ex sacris libris patitur.

Ameriti missio.

ris falsa pulchritudinis elusi, quam sapissimè desectunt à vero, si apertis semel oculis turpitudinem agnouerint, in eo ipso, quod pulcherrimum mente, ac cogitatione deformabant, statim incipiunt odisse, quod antea flagrantius deperierunt.

Ad summum amor amore, quasi clauus clauo depellendus, & animo foedis amoribus obfesso, alia studia, quibus ipse delectari honestè possit, instillanda sunt, multos litera, alios venatio, alios alia exercitationes. variaeque oblectamenta sanarunt; sed nihil homini praesertim Christiano praestariis est, quam ad diuina orationis, & abstinentiae praesidia recurrere, haec est enim *armatura fortium*, qua coniuurata in omnium penicem rela, potentius infringuntur, vel remissa nocendi diritate, penitus hebescunt. Sed horum remediorum tractatio, ad aliud pertinet institutum.

Affectus amoris exempla.

CAPVT XX.

D. Ambr. l. de obitu Satyri fratris. Affectus amoris.

Quanta vis sit honesti amoris, quamque suauis eius affectus, à nullo commodius, quam à Diuo Ambrosio, in ea oratione, quam in obitum Satyri fratris habuit, arbitror esse delineatum.

Nunquam totus in me fuit, sed in altero nostri pars maior amborum. Atque vinam, vt memoriae, vt gratiae, ita etiam vitae tuae hoc quicquid est, quod spiramus, aut spirare possemus: dimidiumque meorum decideret temporum, quod ad tuorum proficeret vnum.

Ego te frater haeredem feceram, tu haeredem me reliquisti.

Ego te superstitem optabam tu me superstitem dimisisti: Quid mei successor haeredis? quid agam mea vitae superstes? quid agam exors huius, quod cupio luminis?

Ego te frater non requiram, aut possim vquam obliuisci tui? Quas grates? quae munera referam tibi? Nihil à me praeter lachrymas habes. Aut fortasse securus meriti tui, quas solus superstitis habeo lachrymas non requiris Nam etiam cum adhuc viueres fieri prohibebas, metoremque magis nostrum, quam tuam mortem tibi esse testabaris dolori.

Habeo plane pignus meum, quod nulla mihi peregrinatio iam possit auellere: Habeo quas complectar reliquias: Habeo tumulum,

quem corpore tegam. Vinam potuissem aduersus mortem tuam, meum corpus obijcere. Si gladijs peritus esses, me potius pro te obtulissem. Nihil mihi profuit vltimos hausisse anhelitus, nihil status meos inspirasse morienti. Putabam enim, quod, aut tuam mortem ipse susciperem, aut meam vitam in te transfunderem.

An ego possum, aut non cogitare de te, aut vquam sine lachrymis cogitare? Quid mihi sine te, aut tibi vquam sine me voluptati fuit?

Ades, inquam, & semper ostenderis, & te toto animo, ac mente complector, aspicio, alloquor, osculor, comprehendo: Ipse iam noctes, quae quasi molestiores viuentem te videbantur, quod mutui conspectus copiam denegarèt, ipse iam somnus colloquiorum nostrorum dudum interruptor inamabilis, dulcis esse cepit, quia te mihi reddidit.

Teneo igitur te frater, nec mihi te mors. *Lachryma* aut tempus auellet. Ipse dulces lachrymae sunt, *suauis.* ipsi fletus iucundi, quibus restinguitur ardor animi, & quasi relaxatus euaporat affectus. Neque enim sine te esse possum, aut tui non meminisse vnquam, aut meminisse sine lachrymis. O amari dies, qui interruptam copulam perdidit! o flebiles noctes, quae tam bonum consortem quietis, & indiuiduum mihi comitem perdidistis!

Para-hospiti consortium, & quemadmodum hic nobis omnia fuere communia: Ita illic quoque diuiduum nesciamus, nec quae so cupientem tui deserat, properantem expecta, festinantem adiuua, & si diuini tibi morari videor, accesse. Neque enim vquam prolixius absumus à nobis, tu solebas reuolare, nunc quoniam redire non potes, nos ad te ibimus, equum est, vt officium rependamus.

Mellei plane, & vt vno verbo dicam, Ambrosij affectus, quibus si celeberrimi Origenis de S. Magdalene in Christum amore, hominiam conferas, nihil inuenies amanti. Sed haec in priuata amicitia. Alij sunt affectus, ad publicam beneuolentiam conciliandam valde compositi, quibus propter summam morum suauitatem, refertus est M. Tullius, nescio enim, quo pacto blandissime se in animos insinuat, longè aliter, quam Demosthenes, qui in istis, ex ingenij sui conditione, durior est, & austerior. Quid est magis illecebrosum hac oratione?

Video P. C. in me omnium vestrum ora, *Cic. 1. in* *Catib.* *atque*

Ccc